

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΥ
ΔΙΚΑΙΟΥ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Α. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ
άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος
ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΟΡΣΑΛΙΑ Κ. ΣΟΥΡΟΠΑΝΗ

ΑΘΗΝΑ 2004

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

1. ΠΕΡΙΛΗΨΗ

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΔΙΚΑΙΟΥ ΓΕΝΙΚΑ

3. ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 20 παρ. 1 Σ

– Α] ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

– Β] ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ: ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ;

– Γ] ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

1. ΠΕΡΙΛΗΨΗ

ερμηνεία του δικαίου – μέθοδοι ερμηνείας – ερμηνεία του άρθρου 20 παρ. 1 του Συντάγματος - αποκατάσταση του θιγόμενου δικαιώματος ή συμφέροντος του προσφεύγοντος - σκοπός της συνταγματικής εγγυήσεως η πλήρης και αποτελεσματική δικαστική προστασία - δικαίωμα προσωρινής δικαστικής προστασίας – συνταγματική προστασία - τυχόν νομοθετική ρύθμιση η οποία θα απέκλειε ολοκληρωτικά αυτή τη μορφή δικαστικής προστασίας ή θα την περιορίζε κατά τρόπο που να καθιστά την άσκησή της αδύνατη - αντίθετη στο Σύνταγμα.

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΔΙΚΑΙΟΥ-ΓΕΝΙΚΑ

Ερμηνεία του δικαίου είναι η επιστημονική διεργασία, με την οποία επιδιώκεται η εξακρίβωση και αποκάλυψη του αληθινού περιεχομένου του νόμου και η οποία αποτελεί προϋπόθεση για την εφαρμογή του.

Οι μέθοδοι ερμηνείας που ακολουθούνται από την επιστήμη είναι οι ακόλουθοι:

α) **Γραμματολογική ερμηνεία** σύμφωνα με την οποία επιδιώκεται η ανεύρεση του νοήματος του κανόνα δικαίου με τον προσδιορισμό της σημασίας των λέξεων, σύμφωνα με τους γραμματικούς, συντακτικούς και ετυμολογικούς κανόνες. Ειδικότερα όσον αφορά τη γραμματολογική συνταγματική ερμηνεία, επισημαίνεται ότι παρουσιάζει την ακόλουθη ιδιομορφία: σε πολλές περιπτώσεις οι χρησιμοποιούμενοι από τον συντακτικό νομοθέτη όροι δεν χρησιμοποιούνται με την στενή νομική τους έννοια, αλλά με ευρύτερο περιεχόμενο, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η κατά το δυνατό ευρύτερη συνταγματική προστασία.

β) **Λογική ερμηνεία** είναι εκείνη που επιδιώκει τον προσδιορισμό του αληθούς νοήματος του νόμου με τους κανόνες της τυπικής και διαλεκτικής λογικής. Η τυπική λογική στοχεύει να βρει το αντικειμενικό νόημα του κανόνα δικαίου.

γ) **Ιστορική μέθοδος** είναι εκείνη που ερευνά την ιστορική βούληση του νομοθέτη, περαιτέρω δε τη γένεση και την εξέλιξη του νομικού φαινομένου στις διάφορες εποχές.

δ) **Συστηματική ερμηνεία** είναι εκείνη που καθορίζει το νόημα της νομικής διάταξης με βάση το γενικότερο και ειδικότερο σύστημα κανόνων δικαίου στο οποίο εντάσσεται.

ε) **Τελολογική μέθοδος** είναι εκείνη που επιδιώκει την ανεύρεση του αντικειμενικού νοήματος με βάση τον σκοπό του νόμου.

3. ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 20 παρ. 1 Σ

Άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος: Καθένας έχει δικαίωμα στην παροχή έννομης προστασίας από τα δικαστήρια και μπορεί να αναπτύξει σ' αυτά τις απόψεις του για τα δικαιώματα ή συμφέροντά του, όπως νόμος ορίζει.

Σχετικές διατάξεις: άρθρα 6 παρ. 1 και 13 ΕΣΔΑ και 14 ΔΣΑΠΔ

Α] ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Το άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος κατοχυρώνει το δικαίωμα καθενός, (ήτοι όχι μόνο των Ελλήνων, αλλά και των αλλοδαπών και των ανιθαγενών, όπως επίσης όχι μόνο των φυσικών, αλλά και των νομικών προσώπων) προσφυγής στα δικαστήρια και παροχής έννομης προστασίας από αυτά.

Αντικείμενο της προστασίας που περιβάλλεται με τις συνταγματικές εγγυήσεις δεν αποτελεί οποιοδήποτε δικαίωμα ή συμφέρον, δηλ. η δικαστική διάγνωση οποιασδήποτε βιοτικής σχέσης, παρά μόνο τα δικαιώματα που σχετίζονται άμεσα και προσωπικά με τον ενδιαφερόμενο – προσφεύγοντα, περαιτέρω δε τα συμφέροντα που είναι «έννομα», που αναγνωρίζονται δηλ. ως άξια προστασίας από το Νόμο.

Περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας αποτελεί η αποκατάσταση του θιγόμενου δικαιώματος ή συμφέροντος του προσφεύγοντος, η δε δικαστική προστασία τότε μόνο εκπληρώνει τον σκοπό της συνταγματικής εγγυήσεως, όταν είναι πλήρης και αποτελεσματική.

Ειδικότερα πλήρης είναι η δικαστική προστασία, όταν δεν υπάρχει διαφορά για την οποία να αποκλείεται η δικαστική προστασία, περαιτέρω δε είναι αποτελεσματική όταν παρέχεται κατά τέτοιο τρόπο και στον κατάλληλο χρόνο, ώστε να εξασφαλίζεται πραγματικά η απονομή δικαιοσύνης.

Συνεπώς παροχή δικαστικής προστασίας κατάλληλη να οδηγήσει σε ορθή απονομή δικαιοσύνης, δεν είναι μόνο αυτή που εξασφαλίζει την εκδίκαση της ουσίας της υποθέσεως, αλλά αυτή που έγκαιρα και πριν την οριστική εκδίκαση της υπόθεσης στην ουσία, συμβάλλει στην αποτροπή

επέλευσης ανεπανόρθωτης ζημίας, παρέχοντας προς τούτο στον θιγόμενο το δικαίωμα άσκησης του κατάλληλου ένδικου βοηθήματος.

Β] ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ: ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ;

Εκ των ανωτέρω καθίσταται προφανές ότι σύμφωνα με την γραμματολογική ερμηνεία της εν λόγω διάταξης, η οποία ως συνταγματική πρέπει κατά το «γράμμα» της να ερμηνεύεται ευρύτερα, καθώς όπως ήδη αναφέρθηκε στην εισαγωγή ο συντακτικός νομοθέτης επιδιώκει κατά την χρησιμοποίηση των όρων την ευρύτερη δυνατή προστασία και κατά το αληθές νόημά της περιλαμβάνεται στη συνταγματική προστασία και η προσωρινή δικαστική προστασία.

Περαιτέρω δε σύμφωνα με τη τελολογική ερμηνεία της προκείμενης διάταξης καθίσταται προφανέστερο ότι σκοπός του συντακτικού νομοθέτη είναι η παροχή πραγματικής δικαστικής προστασίας και ως τέτοια νοείται αυτή που παρέχοντας στον προσφεύγοντα τα κατάλληλα ένδικα βοηθήματα του δίνει το δικαίωμα να προστατευθεί άμεσα, έτσι ώστε μέχρι την οριστική εκδίκαση της υπόθεσης και την έκδοση αποφάσεως επ' αυτής να μην έχουν δημιουργηθεί παγιωμένες καταστάσεις, οι οποίες είτε δυσχερώς είτε και καθόλου να μην μπορούν πλέον να ανατραπούν σε περίπτωση θετικής έκβασης της υποθέσεως για τον προσφεύγοντα.

Ως εκ τούτου προδήλως το άρθρο 20 παρ. 1 Σ κατοχυρώνει και την προσωρινή δικαστική προστασία, όπως μεταξύ άλλων η δυνατότητα αναστολής εκτέλεσης των διοικητικών πράξεων, η λήψη ασφαλιστικών μέτρων, το ανασταλτικό αποτέλεσμα των αποφάσεων κατόπιν ασκήσεως ενδίκων μέσων είτε εκ του νόμου, είτε με την πρόβλεψη εκ του νόμου δυνατότητας αναστολής της εκτελεστότητας αυτών, έπειτα από αίτηση του ενδιαφερομένου στο αρμόδιο δικαστήριο.

Γ] ΣΥΜΠΕΡΑΜΑ

Συμπερασματικά προκύπτει ότι παραδοχή αντίθετης ερμηνείας της εν λόγω διάταξης θα οδηγούσε στη δημιουργία για τον προσφεύγοντα

τετελεσμένων γεγονότων, που δεν θα μπορούσαν να ανατραπούν για αντικειμενικούς λόγους, έτσι ώστε να δημιουργείται το παράδοξο της ύπαρξης μιας ευνοϊκής για τον προσφεύγοντα δικαστικής απόφασης, η οποία θα ήταν κενή περιεχομένου, λόγω της δεδομένης πραγματικότητας που θα έχει διαμορφωθεί, αλλά και της ζημίας που θα έχει υποστεί ο αιτούμενος δικαστική προστασία εξαιτίας της παράδου μακρού χρόνου μέχρι την οριστική δικαιοδοτική κρίση. Η πρόβλεψη προσωρινής δικαστικής προστασίας αποτελεί επιταγή, που απορρέει από την διάταξη 20 παρ. 1 του Συντάγματος, τυχόν δε νομοθετική ρύθμιση, η οποία θα απέκλειε ολοκληρωτικά αυτή τη μορφή δικαστικής προστασίας ή θα την περιόριζε κατά τρόπο που να καθιστά την άσκησή της αδύνατη θα ήταν αντίθετη στο Σύνταγμα.